

здатна посприяти відновленню їхніх можливостей, дуже небезпечна. Існує протилежна думка, що "вторгнення" місіонерів можна розглядати як Господнє благословення. Справді, активність місіонерів в Україні треба розглядати як спонуку до того, щоб відшукати й розвинути свої власні потенції. Єдиний конструктивний спосіб захистити місцеві церкви — це допомогти їм справитися з викликом сучасного світу передусім богословськими та церковними засобами. Релігійна свобода може цьому суттєво прислужитися через розширення поля богословських пошуків. А коли власні потенції буде віднайдено, релігійна свобода уже не видаватиметься небезпечною.

Розділ V

МІЖНАРОДНІ ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ СВОБОДИ РЕЛІГІЇ І ВІРОВИЗНАНЬ

ЗАГАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III)
Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948 р.

Стаття 18.

Кожна людина має право на свободу думки, совісті і релігії, це право включає свободу міняти свою релігію чи переконання та свободу сповідувати свою релігію чи переконання як одноосібно, так і разом з іншими, публічно або приватно в навчанні, богослужінні і виконанні релігійних і ритуальних порядків.

Стаття 19.

Кожна людина має право на свободу переконань і на вільне вираження їх; це право включає свободу безперешкодно дотримуватися своїх переконань і свободу шукати, одержувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами і незалежно від державних кордонів.

Стаття 26.

2. Освіта має сприяти взаєморозумінню, терпимості і дружбі між всіма народами, расовими і релігійними групами і повинне сприяти діяльності Організації Об'єднаних Націй з підтримки миру.

3. Батьки мають право пріоритету у виборі виду освіти для своїх малолітніх дітей.

Стаття 29.

При здійсненні своїх прав і свобод кожна людина може зазначатися лише тих обмежень, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання і поваги прав і свобод інших й задоволення справедливих вимог моралі, громадського порядку і загального добробуту в демократичному суспільстві.

ЄВРОПЕЙСЬКА КОНВЕНЦІЯ З ПРАВ ЛЮДИНИ КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВНИХ СВОБОД ЛЮДИНИ

Рим, 4.XI.1950 р.

Підписана представниками держав - перших членів Ради Європи,
є основним документом Ради Європи

Стаття 4. Ніхто не повинен залучатися до примусової чи обов'язкової праці.

3. Для мети цієї статті термін "примусова чи обов'язкова праця" не включає: в) будь-яку працю військового характеру, а в тих країнах, в яких як законна визнається відмова від військової служби з релігійно-етичних мотивів, службу, яка призначається замість обов'язкової військової служби.

Стаття 9.

1. Кожна людина має право на свободу думки, совісті та релігії; це право включає свободу міняти свою релігію або свої переконання, а також свободу сповідувати свою релігію або переконання як одноособово, так і разом з іншими, прилюдно чи приватно, в богослужінні, навчанні, виконанні релігійних і ритуальних обрядів.

2. Свобода сповідувати релігію або переконання підлягає лише таким обмеженням, які встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах громадської безпеки, для охорони громадського порядку, здоров'я і моралі або для захисту прав і свобод інших людей.

Стаття 10.

1. Кожна людина має право на свободу виявлення поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і поширювати інформацію та ідеї без втручання держави і незалежно від її кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування радіомовлення, телебачення або кінопідприємств.

2. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з правами та обов'язками, може бути предметом таких формальностей, умов, обмежень або покарання, які встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, з метою запобігання заворушенням або злочинам, для захисту здоров'я і моралі, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.

Стаття 11.

1. Кожна людина має право на свободу мирних зборів і свободу асоціації з іншими людьми, включаючи право створювати профспілки та вступати до них для захисту своїх інтересів.

2. Здійснення цих прав не підлягає жодним обмеженням, за винятком тих, які встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, з метою запобігання заворушенням і злочинам, для захисту здоров'я або моралі чи з метою захисту прав і свобод інших людей. Ця стаття не перешкоджає запровадженню законних обмежень на здійснення цих прав особами, що входять до складу збройних сил, поліції або державної адміністрації.

Стаття 14.

Здійснення прав і свобод, викладених у цій Конвенції, гарантується без будь-якої дискримінації за ознакою статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного або соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження або інших обставин.

Стаття 19.

Для забезпечення виконання Високими Договірними сторонами їхніх зобов'язань за цією Конвенцією створюється:

- а) Європейська комісія з прав людини, надалі "Комісія";
- б) Європейський суд з прав людини, надалі "Суд".

Стаття 25.

1. Комісія може приймати заяви, адресовані Генеральному секретареві Ради Європи будь-якою особою, неурядовою організацією або групою осіб, про порушення однією з Високих Договірних Сторін прав, викладених у цій Конвенції за умови, що Висока Договірна Сторона, на яку подано скаргу, заявила, що визнає компетенцію Комісії приймати такі заяви. Ті з Високих Договірних Сторін, які заявили про це, зобов'язуються не перешкоджати жодним чином ефективному здійсненню цього права.

Стаття 26.

Комісія може приймати питання до розгляду лише після того, як згідно із загально визнаними нормами міжнародного права були вичерпані всі національні засоби, і впродовж шести місяців від дати прийняття остаточного рішення.

МІЖНАРОДНИЙ ПАКТ ПРО ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА

Прийнятий і відкритий для підписання, ратифікації і приєднання
резолюцією 2200 А (XXI) Генеральної Асамблеї ООН 16.12.1966 р.,
Набув чинності, в тому числі й для України, 23.III.1976 р.

Стаття 18.

1. Кожна людина має право на свободу думки, совісті та релігії. Це право включає свободу мати чи приймати релігію або переконання за своїм вибором і свободу сповідувати свою релігію і переконання як одноособово, так і спільно з іншими, прилюдно чи приватним чином, у відправленні культу, виконанні релігійних та ритуальних обрядів і вчень.

2. Ніхто не повинен піддаватися примусу, який обмежує його свободу мати або приймати релігію чи переконання за своїм вибором.

3. Свобода сповідувати релігію чи переконання підлягає лише обмеженням, встановленим законом і необхідним для охорони суспільної безпеки, порядку, здоров'я та моралі, так само як і основних прав та свобод інших осіб.

4. Держави сторони цього Пакту зобов'язуються поважати свободу батьків і, у відповідних випадках, законних опікунів забезпечувати релігійне і моральне виховання своїх дітей відповідно до власних переконань.

Стаття 19.

1. Кожна людина має право безперешкодно дотримуватися своїх поглядів.

2. Кожна людина має право на вільне висловлення своєї думки; це право включає свободу шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї, незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження чи іншими способами на свій вибір.

3. Користування передбаченими в пункті 2 цієї статті правами накладає особливі обов'язки й особливу відповідальність. Воно може бути, отже, пов'язане з певними обмеженнями, які, однак, мають встановлюватися законом і бути необхідними:

а) для поважання прав і репутації інших осіб;

б) для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення.

Стаття 20.

1. Будь-яка пропаганда війни повинна бути заборонена законом.

2. Будь-який виступ на користь національної, расової чи релігійної ненависті, що є підбурюванням до дискримінації, ворожнечі або насильства, повинен бути заборонений законом.

Стаття 27.

У тих країнах, де існують етнічні, релігійні та мовні меншини, особам, які належать до таких меншин, не може бути відмовлено у праві разом з іншими членами тієї ж групи користуватися своєю культурою, сповідувати свою релігію і виконувати її обряди, а також користуватися рідною мовою.

ПІДСУМКОВИЙ АКТ НАРАДИ З БЕЗПЕКИ ТА СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОПІ

Хельсинки, 30 липня - 1 серпня 1975 р.

а) Декларація принципів, якими держави-учасники будуть керуватися у взаємних відносинах

VII. Повага прав людини і основних свобод, включаючи свободу совісті, релігії і переконання. Держави-учасники будуть поважати право людини і основні свободи, включаючи свободу думки, совісті, релігії і переконання для всіх, без відмінності раси, статі, мови і релігії... В цих межах держави-учасники будуть визнавати і поважати свободу особи сповідувати, одноосібно або разом з іншими, релігію чи віру, діючи у відповідності з повелінням власної совісті.

ПАРИЗЬКА ХАРТІЯ ДЛЯ НОВОЇ ЄВРОПИ

Підписана керівниками 32 держав Європи, США і Канади
21.11.1990 р.

Нова ера демократії, миру та єдності.

Права людини, демократія і верховенства закону.

Ми підтверджуємо, що без будь-якої дискримінації кожна людина має право: на свободу думки, совісті, релігії і переконань...

Ми підтверджуємо, що етнічна, культурна, мовна та релігійна самобутність національних меншин буде захищена і що особи, які належать до національних меншин, мають право вільно виражати, зберігати і розвивати цю самобутність без якоїсь дискримінації і за умов повної рівності перед законом. ... Ми виражаємо свою рішучість боротися проти всіх форм расової та етнічної зневаги, антисемітизму, ксенофобії і дискримінації щодо будь-кого, а також переслідувань за релігійними та ідеологічними мотивами.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЕРЖАВАМ - ЧЛЕНАМ ООН СЕМІНАРУ, ПРОВЕДЕНОГО В ГРУДНІ 1984 РОКУ ЦЕНТРОМ З ПРАВ ЛЮДИНИ ООН

1. Кожна держава забезпечує гарантію релігійних свобод в конкретній формі і забороняє дискримінацію на релігійному ґрунті.

2. Держава організовує або забезпечує національні інститути, які відповідають за розвиток терпимості і борються із дискримінацією за ознакою віросповідання.

3. Установи, які відповідають за культуру та освіту, повинні розробляти програми, які роз'яснюють сутність вартості релігійних свобод і спрямовані на їх укорінення.

4. Державні службовці повинні одержувати спеціальну підготовку і керівні вказівки щодо практики поваги до різних релігійних традицій і вірувань, відмови від дискримінації за ознакою віросповідання.

5. Для загальноосвітніх шкіл слід розробити програми, які навчають принципам прав людини у сфері свободи віросповідання і совісті, дають знання про їх місце в контексті міжнародних нормативних документів з прав людини.

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ПРАВА ОСІБ, ЯКІ НАЛЕЖАТЬ ДО НАЦІОНАЛЬНИХ ЧИ ЕТНІЧНИХ, РЕЛІГІЙНИХ ЧИ МОВНИХ МЕНШИН

Прийнято резолюція 47/135 Генеральної Асамблеї ООН від 18.XII.1992 р.

ГЕНЕРАЛЬНА АСАМБЛЕЯ

знову підтверджуючи, що одною з основних цілей ООН, як проголошено в Статуті, є заохочення та розвиток поважання прав людини та основних свобод усіх, без розрізнення раси, статі, мови або релігії,

знову підтверджуючи віру в основні права людини, гідність та цінність людської особистості, рівноправ'я чоловіків та жінок та рівність великих і малих націй,

...

вважаючи, що заохочення та захист прав осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин, сприяють політичній та соціальній стабільності держав, в яких вони проживають,

підкреслюючи, що постійне заохочення до здійснення прав осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин, як невід'ємна частина розвитку суспільства взагалі і в демократичних рамках на ґрунті верховенства закону сприяло б зміцненню дружби та співпраці між народами та державами,

...

Стаття 1.

1. Держави захищають на їх відповідних територіях існування і самобутність національних чи етнічних, культурних, релігійних і мовних меншин і заохочують створення умов для розвитку тої самобутності.

2. Держави застосовують належні законодавчі та інші заходи для досягнення цих цілей.

Стаття 2.

1. Особи, які належать до національних чи етнічних, релігійних чи мовних меншин (далі іменуються особами, що належать до меншин), мають право користуватися досягненнями своєї культури, сповідувати свою релігію і відправляти релігійні обряди, а також використовувати свою мову в особистому житті і публічно, вільно і без втручання чи дискримінації в будь-якій формі.

2. Особи, які належать до меншини, мають право активної участі в культурному, релігійному, суспільному, економічному і державному житті.

3. Особи, які належать до меншини, мають право активної участі в прийнятті на національному, а де це необхідно, регіональному рівнях рішень, що стосуються тієї меншини, до якої вони належать, або ж тих регіонів, в яких вони проживають, в порядку, що не суперечить національному законодавству.

4. Особи, які належать до меншин, мають право створювати свої власні асоціації і забезпечити їх функціонування та підтримувати без будь-якої дискримінації вільні та мирні контакти з іншими членами своєї групи та з особами, які належать до інших меншин, а також контакти через кордон з громадянами інших держав, з якими вони пов'язані національними, етнічними, релігійними мовними узами.

Стаття 3.

1. Особи, що належать до меншин, можуть здійснювати свої права, в тому числі права, викладені у цій Декларації, як індивідуально, так і спільно з іншими членами своєї групи без будь якої дискримінації.

2. Використання або невикористання прав, викладених у цій Декларації, не призводить до яких би там не було негативних наслідків для становища будь-якої особи, що належить до меншини.

Стаття 4.

1. Держави вживають при необхідності заходів для забезпечення того, щоб особи, що належать до меншин, могли повною мірою та ефективно здійснювати свої права людини та основні свободи без будь-якої дискримінації і на підставі повної рівності перед законом.

2. Держави вживають заходів для створення сприятливих умов, які дозволяють особам, що належать до меншин, виражати свої особливості та розвивати свою культуру, мову, релігію, традиції та звичаї за винятком тих випадків, коли конкретна діяльність здійснюється з порушенням національного законодавства та суперечить міжнародним нормам.

3. Держави вживають відповідних заходів на те, щоб там, де це здійснимо, особи, що належать до меншин, мали належні можливості для вивчення своєї рідної мови або навчання своїй рідній мові.

4. Держави при необхідності вживають заходів у галузі освіти з метою стимулювання вивчення історії, традицій, мови і культури меншин, що проживають на їхній території. Особи, що належать до меншин, повинні мати належні можливості для отримання знань, необхідних для життя у суспільстві (взагалі) і в цілому.

5. Держави розглядають питання про вжиття належних заходів для того, щоб особи, що належать до меншин, могли повною мірою брати участь у забезпеченні економічного прогресу та розвитку своєї країни.

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ЛІКВІДАЦІЮ ВСІХ ФОРМ НЕТЕРПИМОСТІ ТА ДИСКРИМІНАЦІЇ НА ПІДСТАВІ РЕЛІГІЇ ЧИ ПЕРЕКОНАНЬ

Проголошена Генеральною Асамблеєю ООН 25.XI.1981 р. (резолуція 36/55)

Генеральна Асамблея

беручи до уваги, що згідно з одним з основних принципів статуту Організації Об'єднаних Націй гідність та рівність притаманні кожній людині і що всі держави-члени зобов'язалися вживати спільних та самостійних дій у співпраці з Організацією Об'єднаних Націй для сприяння та заохочення загальної поваги та дотримання прав людини та основних свобод для всіх незалежно від раси, статі, мови чи релігії,

беручи до уваги, що у Загальній Декларації прав людини та основних Міжнародних пактах про права людини проголошуються принципи недискримінації та рівності перед Загалом і право на свободу думки, совісті, релігії чи переконань,

беручи до уваги, що ігнорування та порушення прав людини та основних свобод, зокрема права на свободу думки, совісті, релігії чи переконань будь-якого виду, є прямо чи опосередковано причиною воєн та важких страждань людства, особливо, коли вони служать засобом іноземного втручання, розпалювання ненависті між народами та державами,

беручи до уваги, що релігія чи переконання є для кожного, хто їх дотримується, одним з основних елементів розуміння ним життя та що свободу релігії чи переконань слід цілком дотримуватися та гарантувати їй,

вважаючи важливим сприяти розумінню, терпимості та поважанню у питаннях свободи релігії чи переконань з метою, що несумісна із Статутом, іншими відповідними документами Організації Об'єднаних Націй та з метою і принципами цієї Декларації, у переконанні, що свобода релігії чи переконань повинна також сприяти досягненню загального миру, соціальної справедливості та дружби між народами і ліквідації ідеологій та практики колоніалізму й расової дискримінації,

відзначаючи із задоволенням прийняття кількох та набуття чинності деяких конвенцій, під егідою Організації Об'єднаних Націй та спеціалізованих установ про ліквідацію різних форм дискримінації, стурбована проявами нетерпимості та наявності дискримінації у питаннях релігії чи переконань, які все ще спостерігаються в деяких регіонах світу,

сповнена рішучості вжити усіх необхідних кроків до найшвидшої ліквідації такої нетерпимості в усіх її формах та проявах та запобігати дискримінації на ґрунті релігії чи переконань і боротися з нею,

проголошує цю Декларацію про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на ґрунті релігій чи переконань:

Стаття 1.

1. Кожна людина має право на свободу думки, совісті та релігії. Це право включає свободу мати релігію чи переконання на свій вибір і свободу сповідати свою релігію та виражати переконання як одноосібно, так і спільно з іншими, публічно чи приватно, у відправленні культу, виконанні релігійних та ритуальних обрядів та вчень.

2. Ніхто не повинен зазнавати примусу, що принижує його свободу мати релігію чи переконання на свій вибір.

3. Свобода сповідати релігію або переконання підлягає тільки обмеженням, що встановлені законом та необхідні для охорони суспільної безпеки, порядку, здоров'я і моралі, так само як і основних прав та свобод інших осіб.

Стаття 2.

1. Ніхто не повинен зазнавати дискримінації на ґрунті релігій або переконань з боку будь якої держави, установи, групи осіб чи окремих осіб.

2. З метою цієї Декларації вираз "нетерпимість та дискримінація на ґрунті релігій або переконань" означає будь-які розрізнення, виключення, обмеження або переваги, базовані на релігії або переконаннях та метою яких або наслідком є знищення або зменшення визнання використання або здійснення на ґрунті рівності прав людини та основних свобод.

Стаття 3. Дискримінація людей на ґрунті релігії або переконань є образою гідності людської особистості і запереченням принципів Статуту Організації Об'єднаних Націй та осуджується як порушення прав людини та основних свобод, проголошених Загальною Декларацією прав людини та докладно викладених у Міжнародних пактах про права людини, і як перешкоду для дружніх та мирних відносин між державами.

Стаття 4.

1. Усі держави повинні вживати ефективних заходів для запобігання та ліквідації дискримінації на ґрунті релігії або переконань у визнанні здійснення та реалізації прав людини і основних свобод у всіх сферах громадянського, економічного, політичного, соціального і культурного життя.

2. Усі держави докладають усіх зусиль для прийняття або скасування законодавства, коли це необхідне, для заборони будь-якої дискримінації, а також для вжиття усіх відповідних заходів для боротьби проти нетерпимості на ґрунті релігії або інших переконань у цій сфері.

Стаття 5.

1. Батьки, або у відповідних випадках, законні опікуни дитини мають право визначати спосіб життя в рамках сім'ї у відповідності із своєю релігією або переконанням, а також виходячи з морального виховання, яке на їх думку, має отримати їх дитина.

2. Кожна дитина має право на доступ до освіти у сфері релігії або переконань у відповідності з бажанням її батьків, або, у відповідних випадках, законних опікунів, і не змушувати до навчання у сфері релігії чи переконань всупереч бажанням її батьків чи законних опікунів, при цьому керівним принципом є інтереси дитини.

3. Дитина забезпечується від будь-якої форми дискримінації на ґрунті релігії або переконань. Вона повинна виховуватися у дусі зрозуміння, терпимості, дружби між народами світу та загального братерства, поважання свободи релігій або переконань інших людей, а також з повним усвідомленням того, що її енергія та здібності повинні бути присвячені служінню на благо інших людей.

4. Якщо дитина не перебуває в опіці своїх батьків або законних опікунів, то береться належним чином до уваги виражена ними воля або будь-які прояви їхньої волі у питаннях релігії або переконань, при цьому керівним принципом є інтереси дитини.

5. Практика релігії або переконань, у яких виховується дитина, не повинні заподіювати шкоди ні її фізичному або розумовому здоров'ю, ні її повному розвитку із дотриманням пункту 3 статті 1 цієї Декларації.

Стаття 6. У відповідності із статтею 1 цієї Декларації із дотриманням положень пункту 3 статті 1 право на свободу думки, совісті, релігії або переконань включає, зокрема, такі свободи:

а) відправляти культу чи збиратися у зв'язку з релігією або переконаннями і створювати і утримувати місця для цієї мети;

в) створювати і утримувати відповідні благодійні або гуманітарні установи;

с) виробляти, набувати та використовувати у відповідному обсязі необхідні предмети і матеріали, пов'язані з релігійними обрядами або звичаями чи переконаннями;

д) писати, випускати та розповсюджувати відповідні публікації у цих галузях;

е) вести викладання з питань релігії або переконань у місцях, що підходять для цієї мети;

ф) клопотатися про отримання і отримувати від окремих осіб та організацій добровільні фінансові та інші пожертви;

г) готувати, призначати, обирати чи призначати за правом успадкування відповідних керівників відповідно до потреб та норм тої чи іншої релігії або переконань;

h) дотримуватися днів відпочинку та відзначати свята та відправляти обряди у відповідності з приписами релігії та переконань;

і) встановлювати і підтримувати зв'язки з окремими особами та громадами в галузі релігії та переконань на національному та міжнародному рівнях.

Стаття 7. Права і свободи, проголошені в цій Декларації, подаються в національному законодавстві таким чином, щоб кожна людина могла користуватися такими правами та свободами на практиці.

Стаття 8. Ніщо у цій Декларації не повинно витлумачуватися у розумінні обмеження чи відходу від будь-якого права як воно визначене у Загальній Декларації прав людини та в Міжнародних пактах про права людини.

ПІДСУМКОВИЙ ДОКУМЕНТ ВІДЕНСЬКОЇ ЗУСТРІЧІ

представників держав-учасників Наради з безпеки і співробітництва в Європі
(15 січня 1989 р.)

Питання, які відносяться до безпеки в Європі. Принципи.

Держави-учасники підтверджують, що будуть поважати права людини і основні свободи, включаючи свободу думки, совісті, релігії і переконань, для всіх, незважаючи на расові, статеві, мовні та релігійні відмінності.

16. З метою забезпечення свободи особи сповідувати релігію або віру держави-учасники будуть серед іншого:

16.1. - використовувати ефективні заходи для відвернення і ліквідації дискримінації осіб чи об'єднань на ґрунті релігії або переконань щодо визнання, здійснення і використання прав людини і основних свобод у всіх сферах громадянського, політичного, економічного, соціального, культурного життя і з забезпечення дійсної рівності між віруючими і невіруючими;

16.2. - сприяти клімату взаємної терпимості і поваги між віруючими різних

об'єднань, а також між віруючими і невіруючими;

16.3. надавати за їх проханням об'єднанням віруючих, які сповідують або готові сповідувати свою віру в конституційних межах своїх держав, визнання статусу, передбаченого для них у відповідних країнах;

16.4. - поважати право цих релігійних об'єднань:

- засновувати і утримувати вільно доступні місця богослужінь і зборів;

- організовуватися у відповідності з своєю власною ієрархічною та інституційною структурою;

- обирати, призначати і замінити свій персонал згідно своїх вимог і стандартів, а також будь-яких вільно досягнутих домовленостей між ними і їх державою;

запрошувати і одержувати добровільні фінансові й інші пожертвування;

16.5. - вступати в консультації з релігійними культами, установами та організаціями з метою досягнення кращого розуміння потреб релігійних свобод;

16.6. - поважати право кожного давати і одержувати релігійну освіту на мові за своїм вибором або індивідуально, або разом з іншими;

16.7. в цьому контексті поважати серед іншого свободу батьків забезпечувати релігійну і моральну освіту своїх дітей у відповідності зі своїми власними переконаннями;

16.8. - дозволяти підготовку персоналу у відповідних установах;

16.9. - поважати право віруючих та релігійних об'єднань на придбання і використання священних книг, релігійних видань на мові за своїм вибором та інших предметів й матеріалів, що відносяться до сповідання релігії або віри, і володіти ними;

16.10. - дозволяти релігійним культам, установам та організаціям виробляти, імпортувати і поширювати релігійні видання та матеріали;

16.11. - доброзичливо розглядати зацікавленість релігійних об'єднань в участі у суспільному діалозі, в тому числі через засоби масової інформації.

17. Держави учасники визначають, що здійснення вище названих прав, які стосуються до свободи релігії чи переконань, може зазнати лише таких обмежень, які визначені законами, сполучні з їх зобов'язаннями за міжнародним правом і їх міжнародними зобов'язаннями. Вони будуть забезпечувати в своїх законах та адміністративних правилах і при їх використанні повне і ефективно здійснення свобод думки, совісті, релігії або переконань.

18. Вони будуть захищати і створювати умови для заохочення етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності національних меншин на своїй території. Вони будуть поважати вільне здійснення прав особами, які належать до таких меншин, і забезпечувати їх повну рівність з іншими.

РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ТА ПОЯСНЮВАЛЬНА ДОПОВІДЬ

ДЕРЖАВИ-ЧЛЕНИ РАДИ ЄВРОПИ ТА ІНШІ ДЕРЖАВИ, ЯКІ ПІДПИСАЛИ ЦЮ РАМКОВУ КОНВЕНЦІЮ

...

вважаючи, що плюралістичне та справді демократичне суспільство має не тільки поважати етнічну, мовну та релігійну самобутність кожної особи, яка належить до національної меншини, а й створювати відповідні умови для виявлення, збереження та розвитку цієї самобутності,

...

дійшли згоди про таке:

Стаття 5.

1. Сторони зобов'язуються створити необхідні умови для того, щоб особи, які належать до національних меншин, мали можливість зберігати та розвивати свою культуру, зберігати основні елементи своєї самобутності, зокрема релігію, мову, традиції та культурну спадщину.

Стаття 6.

1. Сторони заохочують атмосферу терпимості та міжкультурного діалогу і вживають заходів для поглиблення взаємної поваги, взаєморозуміння та ефективного співробітництва між усіма особами, що проживають у межах території Сторін, незалежно від етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності цих осіб, зокрема в галузях освіти, культури та засобів масової інформації.

2. Сторони зобов'язуються вживати належних заходів для захисту осіб, які можуть стати об'єктами погроз або актів дискримінації, ворожого ставлення чи насильства на підставі етнічної, культурної, мовної або релігійної самобутності.

Стаття 7.

Сторони забезпечують поважання прав кожної особи, яка належить до національної меншини, на свободу мирних зборів, свободу асоціації, свободу виявлення поглядів і свободу думки, совісті та релігії.

Стаття 8.

Сторони зобов'язуються визнати за кожною особою, яка належить до національної меншини, право сповідувати свою релігію або переконання і створювати релігійні установи, організації та асоціації.

Стаття 9.

1. Сторони зобов'язуються визнати, що право на свободу виявлення поглядів кожної особи, яка належить до національної меншини, включає свободу дотримуватися своїх поглядів та одержувати і поширювати інформацію та ідеї мовою своєї національної меншини без втручання держави і незалежно від кордонів. У рамках своїх правових систем Сторони забезпечують, щоб особи, які належать до національної меншини, не зазнавали дискримінації у доступі до засобів масової інформації.

Стаття 12.

1. Сторони, у разі необхідності, вживають заходів у галузях освіти та наукових досліджень з метою сприяти вивченню культури, історії, мови і релігії своїх національних меншин та більшості населення.

2. У зв'язку з цим Сторони, зокрема, забезпечують належні можливості для підготовки вчителів і доступу до навчальних посібників та сприяють контактам між учнями і вчителями, які належать до різних громад.

3. Сторони зобов'язуються створити особам, які належать до національних меншин, рівні можливості для доступу до освіти усіх рівнів.

Стаття 17.

1. Сторони зобов'язуються не перешкоджати здійсненню права осіб, які належать до національних меншин, встановлювати і підтримувати вільні та мирні транскордонні контакти з особами, які на законних підставах перебувають в інших державах, зокрема з тими особами, з якими їх об'єднують спільні етнічні, культурні мовні або релігійні ознаки чи спільна культурна спадщина.

2. СТОРОНИ ЗОБОВ'ЯЗУЮТЬСЯ НЕ ПЕРЕШКОДЖАТИ ЗДІЙСНЕННЮ ПРАВА ОСІБ, ЯКІ НАЛЕЖАТЬ ДО НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН, БРАТИ УЧАСТЬ У ДІЯЛЬНОСТІ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЯК НА НАЦІОНАЛЬНОМУ, ТАК І МІЖНАРОДНОМУ РІВНЯХ.